

15. Perjantaina 11 päivänä maaliskuuta 1994

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi Valtionrautateistä annetun lain muuttamisesta 269

Hallituksen esitys n:o 318/1993 vp
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 1

2) Ehdotus laiksi kiinteistörekisterilain muuttamisesta 270

Hallituksen esitys n:o 328/1993 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2

3) Ehdotus laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 327/1993 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 3

Toinen käsittely:

4) Ehdotukset laeiksi kuolleeksi julistamisesta annetun lain 7 §:n ja avioliittolain 43 ja 45 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 290/1993 vp
Lakivaliokunnan mietintö n:o 1

5) Ehdotus laiksi yhdyskuntapalvelun kokeilemisesta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 301/1993 vp
Lakivaliokunnan mietintö n:o 2

6) Ehdotus laiksi työtuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta 270

Hallituksen esitys n:o 5
Lakivaliokunnan mietintö n:o 3

Ensimmäinen käsittely:

7) Ehdotus laiksi Viron kanssa kauppaa ja taloudellista yhteistyötä koskevista väliaikaisista järjestelyistä tehdyn pöytäkirjan muuttamista koskevan sekakomitean päätöksen eräiden määräysten hyväksymisestä 271

Hallituksen esitys n:o 299/1993 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2

8) Ehdotus laiksi tonttien myymisestä Kesko Oy:lle „

Hallituksen esitys n:o 283/1993 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4

9) Ehdotus laiksi Viron kanssa keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys n:o 321/1993 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5

Esitellään:

10) Hallituksen esitys n:o 14 asunto-kauppaa koskevaksi lainsäädännöksi „

11) Ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 8 laiksi työsopimuslain 32 ja 54 §:n muuttamisesta 274

12) Ed. Hassin ym. lakialoite n:o 9 laiksi
työturvallisuuslain 9 c §:n muuttamisesta 281

Pöydällepanoa varten esi-
tellään:

13) Lakivaliokunnan mietintö n:o 4 hal-
lituksen esityksestä laiksi rikoslain väkisin-
makaamista ja vapautta loukkaavaa hau-
reutta koskevien säännösten muuttamisesta
(HE 365/1992 vp) ”

14) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mie-
tintö n:o 1 hallituksen esityksestä laiksi
vanhempainpäiväraha-ajalta suoritetta-
vien vuosilomakustannusten korvaamises-
ta työnantajalle (HE 12) ”

15) Talousvaliokunnan mietintö n:o 8
sen johdosta, että eduskunnan tietoon on
saatettu asetus Singaporen kanssa tehdyn
tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopi-
muksen voimaansaattamisesta (A 1) ”

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi en-
simmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edus-
tajat Aho E., Anttila U., Enestam, Halonen,
Kankaanniemi, Kohijoki, Koistinen, Kääriäi-
nen, Lindroos, Linnainmaa, Morri, Norrback,
Paasio, Pekkarinen, Polvi, Pulliainen, Pura, Ra-
jamäki, Ranta, Rehn E., Renlund, Savela, Ste-
nius-Kaukonen, Suhonen, Toivonen, Vehkaoja
ja Viinanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edusta-
jat Linnainmaa ja Halonen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi-
västä sairauden vuoksi ed. Ranta, virkatehtävien
vuoksi edustajat E. Aho, Kääriäinen, Norrback,
Paakkinen, Paasio, Pura ja E. Rehn sekä yksityis-
asioiden vuoksi edustajat Enestam, Kankaanniemi,
Polvi, Savela ja Viinanen.

Uusia hallituksen esityksiä

Toinen varapuhemies: Ilmoite-
taan, että tasavallan presidentti on tänään anta-
nut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 16—
20.

Kirjalliset kysymykset

Toinen varapuhemies: Ilmoite-
taan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoi-
tettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysy-
myksiin n:o 730/1993 vp sekä n:ot 1—4, 6—8 ja
12. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaet-
tu edustajille.

Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennys

Toinen varapuhemies: Luetaan
Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennys-
vaalia koskeva eduskunnan valitsijamiesten kir-
jelmä.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnan valitsijamiehet
11 päivänä maaliskuuta 1994
N:o 1

Eduskunnalle

Eduskunnan valitsijamiehet kunnioittaen il-
moittavat, että he ovat tänään valinneet Yleisra-
dio Oy:n hallintoneuvoston jäseneksi 1 päivästä
huhtikuuta 1994 alkaen hallintoneuvoston toi-
mikauden jäljellä olevaksi ajaksi filosofian mais-
teri Aino Suholan vapautuksen saaneen toimin-
nanjohtaja Seppo Niemelän sijaan.

Valitsijamiesten puolesta:

Kimmo Sasi
Puheenjohtaja

Ritva Bäckström
Sihteeri”

Toinen varapuhemies: Eduskun-
ta päättäneen saattaa vaalin tiedoksi liikennemi-
nisteriölle.

Hyväksytään.

Suomen Pankin tilintarkastajat vuodeksi 1994

Toinen varapuhemies: Luetaan Suomen Pankin tilintarkastajien vaalia koskeva eduskunnan valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnan valitsijamiehet
11 päivänä maaliskuuta 1994
N:o 2

Eduskunnalle

Eduskunnan valitsijamiehet kunnioittaen ilmoittavat, että he ovat tänään toimittaneet Suomen Pankin tilintarkastajien ja heidän varajäsentensä vaalin vuodeksi 1994, jolloin on valittu

tilintarkastajiksi:

listalta n:o 1

valtiotieteen kandidaatti Arja Alho
valtiotieteen kandidaatti Paavo Lipponen

listalta n:o 2

verojohtaja Kauko Heikkinen
valtiotieteen maisteri Timo Korva
toimitusjohtaja Matti Lahtinen

tilintarkastajien varajäseniksi:

listalta n:o 1

kunnankamreeri Asko Apukka

listalta n:o 2

rakennusmestari Jarmo Laivoranta
maanviljelijä Markku Koski
professori Martti Tiuri
hallintopäällikkö Hannu Suhonen

Valitsijamiesten puolesta:

Kimmo Sasi
Puheenjohtaja

Ritva Bäckström
Sihteeri”

Ed. Wahlströmin ym. välikysymys valtionyhtiöiden yksityistämisestä ja niiden hallinnon kehittämisestä

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Wahlströmin ym. allekirjoittama välikysymys n:o 1 valtionyhtiöiden yksityistämisestä ja niiden hallinnon kehittämisestä.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnalle

Osa valtionyhtiöistä on tullut valtion omistukseen siksi, että niiden aikaisemmillä yksityisillä omistajilla ei ole ollut halua, kykyä tai varoja pitää yllä ja kehittää yhtiöitä. Osa taas on perustettu kehittämään Suomen teollista rakennetta ja antamaan työtä kehitysalueilla silloin, kun yksityiset sijoittajat eivät ole kyenneet tai halunneet ottaa sellaista riskiä.

Valtionyhtiöt ovat siten tarjonneet työtä ja monipuolistaneet elinkeino- ja yritysraakaa. Kehitysalueilla nämä yhtiöt voivat yhä useammin myös luoda pohjaa muullekin yritystoiminnalle sekä alihankinnan että yrityspalvelujen os-
ton avulla.

Ahtaan ideologisista syistä useissa maissa konservatiiviset hallitukset ovat pyrkineet luopumaan valtionyhtiöistä yksityistämällä ne. Suomessa tähän asti myös ne hallitukset, joissa keskustapuolue on ollut mukana, ovat olleet perustamassa valtionyhtiöitä tai hyväksymässä yksityisten luopuessa yhtiön ottamisen valtiolle.

Valtionyhtiöt ovat yli 20 prosenttia teollisuus- ja energiantuotannosta. Teollisista investoinneista niiden osuus on noin 30 ja teollisista työpaikoista noin 15 prosenttia. Viennistä niiden osuus on lähes 30 prosenttia. Yhtiöiden omistuksen ja hallinnon uudelleen järjestämisessä on siis kyse sangen merkittävän yhteisen omaisuuden kohtalosta.

Valtionyhtiöt eivät ole muodostuneet taakaksi valtiontaloudelle huolimatta siitä, että niille on jossakin määrin asetettu myös muita tehtäviä kuin vain tyydyttävän tuloksen tekeminen. Huolimatta valtion vähäisestä panoksesta omistajana yhtiöt ovat pystyneet jakamaan valtio-omistajalle voittoa tyydyttävästi.

Valtionyhtiöt toimivat myös toimialoilla, joilla on vastakin kannattavan toiminnan edellytykset. Niistä ei siis tarvitse päästä eroon siksi, että

ne vastaisuudessa muodostuisivat veronmaksajille taakaksi.

Valtionyhtiötyöryhmä 1993 esittää, että valtioneuvoston vuodelta 1983 peräisin olevaa valtionyhtiöitä koskevaa periaatepääöstä muutettaisiin. Siitä ehdotetaan poistettavaksi toteamus, että valtionyhtiön kannattavuusvaatimusta arvioitaessa on otettava huomioon, että valtion teollisuusyhtiöt on muodostettu teollisuuspoliittisista tarpeista lähtien ja ne siten toimivat pääsääntöisesti perusteellisuutena, joka kansainvälisestikään ei yleensä yllä teollisuuden keskimääräisiin voittoihin. Edelleen ehdotetaan poistettavaksi toteamus, jonka mukaan kannattavuusvaatimuksen lisäksi valtionyhtiöille voidaan asettaa kokonaistaloudellisia tavoitteita, jotka voivat liittyä muun muassa teollisuus-, alue- ja työllisyyspolitiikkaan sekä ympäristönsuojeluun.

Valtionyhtiötyöryhmän, ns. Ollilan työryhmän, mielestä näiden yhtiöiden ainoana toimintatavoitteena olisi kannattavuuden saavuttaminen. Tästä näkökulmasta onkin luonnollista, että useimmissa valtionyhtiöissä työryhmän mielestä valtion intressi on ainoastaan tai lähes yksinomaan sijoittajaintressi.

Ollilan työryhmä esittää edelleen valtionyhtiöiden hallintoneuvostojen lakkauttamista, ja kauppa- ja teollisuusministeri onkin ensimmäisenä päättänyt lakkauttaa Enso-Gutzeitin, Outokummun ja Valmetin hallintoneuvostot.

Ollilan työryhmän ehdottamien muutosten taustana on valtionyhtiöiden yksityistäminen, mikä ensi vaiheessa tosin voisi merkitä omistuspohjan laajentamista. Työryhmän näkökulmasta valtionyhtiöillä ei olisikaan teollisuus-, alue-, ympäristö- tai muutakaan yhteiskuntapoliittista tehtävää.

Valtionyhtiöissä on hallintoneuvostoissa turvattu henkilöstöedustus, mutta silti niitä ei ole osattu käyttää sellaisen henkilöstöpolitiikan edelläkävijöinä, että tunnustettaisiin henkilöstön keskeisyys nykyaikaisen yrityksen voimavarana. Tässä suhteessa olisi paljon tekemistä suomalaisissa yrityksissä.

Näyttää myös siltä, että myyntituloilla aiotaan rahoittaa ylimpien tuloryhmien tuloveron alentaminen kokoomuksen toiveiden mukaisesti.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten esitämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Onko valtioneuvosto tietoinen siitä, tyytymättömyydestä, jonka eräiden valtionyhtiöiden hallintoneuvostojen suunniteltu lakkauttaminen on herättänyt,

katsooko valtioneuvosto, että valtionyhtiöillä ei voisi enää olla teollisuus-, alue-, ympäristö- tai muita yhteiskuntapoliittisia tehtäviä, jotka asettaisivat rajoituksia tulostavoitteelle,

katsooko valtioneuvosto, että valtionyhtiöillä ei voisi olla edelläkävijän asemaa ei vain henkilöstön osallistumisella hallintoneuvostotyöskentelyyn vaan myös sellaisen työnantaja-asenteen omaksumiseen, että henkilöstö koettaisiin keskeiseksi voimavaraksi, ja

aikooko valtioneuvosto harkita sitä, että se luopuisi käyttämästä vuoden 1993 viidennessä lisätalousarviossaan saamaansa valtuutta laajentaa yksityisomistusta valtionyhtiöissä?

Helsingissä 11 päivänä maaliskuuta 1994

Jarmo Wahlström

Marjatta Stenius-Kaukonen

Timo Laaksonen

Osmo Polvinen

Asko Apukka

Iivo Polvi

Outi Ojala

Martti Korhonen

Ensio Laine

Raila Aho

Esko Seppänen

Claes Andersson

Pekka Leppänen

Heli Astala

Eila Rimmi

Juhani Vähäkangas

Esko Helle

Erkki Pulliainen

Esko-Juhani Tennilä

Raimo Vistbacka

Jaakko Laakso

Matti Vähänäkki

Arja Alho

Jukka Gustafsson

Anna-Liisa Kasurinen

Antero Kekkonen

Johannes Koskinen

Pentti Lahti-Nuuttila

Reijo Laitinen

Kyllikki Muttilainen

Kari Rajamäki

Maija Rask

Jukka Roos

Jouko Skinnari

Marja-Liisa Tykkyläinen

Kerttu Törnqvist

Kari Urpilainen

Marja-Leena Viljamaa

Raimo Vuoristo

Lea Mäkipää

Iiris Hacklin"

Toinen varapuhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi Valtionrautateista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 318/1993 vp

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 1

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kasurinen: Arvoisa puhemies! Tämä lakihan pitää sisällään sen, että VR:n henkilöstöä koskeva eroraha ja toistuvaiskorvaus kumotaan. Kun tiedossa on, että hallituksen suunnitelmassa on Valtionrautateiden yhtiöittäminen, joka vääjäämättä johtaa henkilöstön tulevan aseman osalta suuriin epävarmuuksiin ja näin ollen myös laajoihin yhteiskunnallisiin vaikutuksiin, ehdotan, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kasurisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kasurinen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S.-L., Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Donner, Dromberg, Haavisto, Hassi, Hautala,

Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Ihmäki, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvelähti, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kalli, Kallis, Kärner, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kivelä, Komi, Korkea-aho, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Laakkonen, Lahtinen, Laivonranta, Lamminen, Laukkanen M., Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Louvo, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Näsi, Ollila, Paloheimo, Peltari, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Rauramo, Rehn O., Renko, Rossi, Rusanen, Ryytänen, Rätty, Rönttynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Seivästö, Suhola, Suominen, Taina, Takala, Tiuri, Turunen, Ukkola, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen, Westerlund, Zyskiewicz ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Alho, Andersson, Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Hacklin, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nyby, Ojala A., Ojala O., Polvinen, Puisto, Rajamäki, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Rönholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Anttila U., Enestam, Halonen, Isohookana-Asunmaa, Kaarilahti, Kankaanniemi, Kohijoki, Koistinen, Kääriäinen, Laukkanen V., Lindroos, Linnainmaa, Moilanen, Morri, Norrback, Paakkinen, Paasio, Pekkarinen, Pesälä, Pokka, Polvi, Puhakka, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, Ranta, Rehn E., Renlund, Savela, Steenius-Kaukonen, Suhonen, Toivonen, Vehkaoja ja Viinanen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 35. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi kiinteistörekisterilain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 328/1993 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 327/1993 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laeiksi kuolleeksi julistamisesta annetun lain 7 §:n ja avioliittolain 43 ja 45 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 290/1993 vp

Lakivaliokunnan mietintö n:o 1

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 43 ja 45 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi yhdyskuntapalvelun kokeilemisesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 301/1993 vp

Lakivaliokunnan mietintö n:o 2

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2, 5, 6 ja 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi työtuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 5

Lakivaliokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 2, 8, 11, 13, 32 a, 34 ja 39 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi Viron kanssa kauppaa ja taloudellista yhteistyötä koskevista väliaikaisista järjestelyistä tehdyn pöytäkirjan muuttamista koskevan sekakomitean päätöksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 299/1993 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi tonttien myymisestä Kesko Oy:lle

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 283/1993 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi Viron kanssa keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 321/1993 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys n:o 14 asuntokauppaa koskevaksi lainsäädännöksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Käsillä on esitys, jonka valmistelu on ollut todella pitkä ja monivaiheinen. Se liittyy asiaan, joka on tärkeä jokaiselle suomalaiselle, oman asunnon hankintaan ja siinä ilmeneviin häiriöihin. Perussyynä, jonka vuoksi tällainen lainsäädäntö tarvitaan, on meikäläiseen asuntotuotantoon pesiytynyt grynderijärjestelmä. Se tarkoittaa sitä, että rakennusliike, joka myös usein omistaa maan, perustaa asunto-osakeyhtiön, hallitsee asunto-osakeyhtiötä siihen saakka, kunnes asunnot luovutetaan ostajille. Tämä ilmiö on saanut virallisen nimityksensä esityksessä ”perustajaurakointi” tai ”perustajarakentaminen”, joka on vähän toisen tyyppinen. Hallitus kainostelee sanan ”grynder” käyttöä tässä yhteydessä, vaikka se on jo esimerkiksi korkeimman oikeuden ratkaisuisa hyvin vakiintunut nimitys.

Perusongelma tässä tuotannossa, jolla on paljon hyviä puolia — se takaa tietysti asiantunte muksen ja nopean sekä tehokkaan päätöksenteon — on kuitenkin se, että rakennusyritys tekee asiallisesti ottaen päätökset myös tuon asunto-osakeyhtiön puolesta juuri silloin, kun asuntoja rakennetaan. Käytännössä tämä on näkynyt sillä tavoin, että esimerkiksi urakkasopimus grynderin ja grynderin omistaman asunto-osakeyhtiön välillä tehdään vasta, kun talo on valmis. Sitten lasketaan, mitä se tuli maksamaan. Asunto-osakeyhtiö sitoutuu maksamaan sen urakkasopimuksen rakennuskustannukset plus grynderin voiton, joka aina ei ole lainkaan kohtuullinen, vaan kohtuuttoman suuri. Myös urakkasopimuksessa, kun se jälkikäteen tehdään, määritellään työn kohde sellaiseksi, kuin se nyt sitten sattui tulemaan. Tämän jälkeen vasta asunnonostajat, osakkeenomistajat pääsevät hallinnoimaan tuota yhtiötä, ja usein siinä on sitten koettu hyvin ikäviä yllätyksiä. On hyväksytty huonoa rakennustyötä. On esimerkiksi luovuttu auto-

paikkoja koskevasta rakennusvelvoitteesta. Tämän tapaisia yhtiöitä on monenkin vieläkin toimivan rakennusyhtiön jäljiltä niin, että osakkaila on kymmenientuhansien laskut odottamassa, kun rakennusvelvoite, joka on grynderin itsensä toimesta lykätty viidellä tai kymmenellä vuodella, sitten lankeaa maksettavaksi.

Pahimpia tapauksia ovat ne, joissa grynderi, vaikka on myynyt osakkeet ja kantanut niistä hinnan osakkailta, on pitänyt osakkeet omassa hallussaan ja pantannut ne omien velkojensa vakuudeksi. Tämä ns. kaksoispanntaus- tai kaksoismyyntitilanne on hyvin yleinen, ja tästä on lähtenyt koko tämä sääntelyn tarve.

Ensimmäisen kerran itse tulin tämän valmistelun piiriin 70-luvun alussa ja kohtasin lakialoitteita, eduskunnan lausumia 50-luvulta, mm. kansanpuolueen silloinen edustaja Harras Kyttä teki useitakin lakialoitteita ja myös aloitteen erityisen grynderivakuutuksen järjestämisestä. Kaikkein yksinkertaisimmin asia järjestettäisiin sillä tavalla, että grynderillä olisi pakollinen vakuutus samaan tapaan kuin jokaisella autonomistajalla niiden vahinkojen korvaamiseksi, joita toiminnasta aiheutuu. Vakuutusala itse tyrmäsi tällaisen vaihtoehdon, joka on esimerkiksi Ruotsissa toteutettu. Tässä valmistelussa mukana ollut kokenut asianajaja kuvasi tilannetta, kun vakuutusyhtiöt kieltäytyvät tällaisen vakuutuksen suunnittelusta, että tyhmä ei ole se, joka rahaa kuluttaa, vaan se, joka kieltäytyy rahaa ottamasta vastaan, kun sitä tarjotaan.

Vaikka tämä esitys on niin pitkä ja sahajauhon makuinen kuin vain voi olla, perusidea siinä on hyvin yksinkertainen ja kirkas uudisrakennusten osalta: pantattua osaketta ei saa myydä eikä myytyä osaketta pantata. Kaksinkertainen rasite tällaiselle osakkeelle kielletään. Tästä tulee koko tämän lainsäädännön tarve. Laki on huomattavan pitkä ja yksityiskohtainen, mikä johtuu siitä, että siinä annetaan pakottavia säännöksiä ostajien suojaamiseksi rakennusyritystä vastaan, joka yleensä voi täysin määritellä kaupan ehdot, kaupan kohteen, kauppahinnan. Ostajan asiaksi jää vain maksaa, odottaa ja toivoa, niin kuin Monte Criston kreivissä sanotaan, että asunto joskus valmistuisi sellaisena kuin siitä on sovittu.

Lama on vienyt pois ns. kuvilta myynnin: sen, että aloitetaan, lyödään paalu maahan ja väritetään arkkitehdin piirustukset ja pannaan asunnot myyntiin. Nyt myydään pääasiassa valmiita asuntoja, joissa asunnon ostajan asema on paljon turvatumpi. Mutta jonakin päivänä lama hellit-

tää. Koko se kiinteistömassa, joka nyt rakennusyrityksillä on, otetaan taas jalostuskäyttöön, ja kuvilta myytäviä asuntoja aletaan tarjota ja kaupitella ihmisille. Sen vuoksi, arvoisa puhemies, on erittäin perusteltua, että tällainen lainsäädäntö saadaan, ja oikeusministerille on annettava tunnustus, että se on nyt viimeinkin valmisteltu hyvin monivaiheisen valmistelun jälkeen.

Lain kirjoittaminen ja suunnittelu sinänsä ei ole ollut niin vaikeaa, että nämä kaikki vuosikymmenet valmisteluun olisi pitänyt käyttää, vaan se tosiasia, että tätä ovat vastustaneet tietyt niin rakennusyhtiöt kuin pankitkin. Nyt molemmilla menee huonosti, ja kulisseyssä tapahtuva lobbaaminen lainsäädäntöä vastaan on menettänyt puhtinsa, ja näin vihdoin eduskunta pystyy määrittelemään asunnon ostajan, tavallisen suomalaisen perheen ja ihmisen suojaksi tehokkaat säännökset.

Arvoisa puhemies! Juuri tähän seikkaan on syytä lopuksi viitata. Tässä esityksessäkin kuitenkin pankeilla on hyvin keskeinen osa turvajärjestelyjen toteuttajana, ja se antaa pankkijärjestelmällemme oman erikoisen karaktääriinsä ja myös perustelee sitä laajuutta, joka meillä on. Meillähan on pankkijärjestelmää saneerattu, kun on katsottu, että meillä on liikaa kapasiteettia, mikä ei pidä paikkaansa ainakaan siihen mittaun, kuin jopa valtiovarainministeriön taholtakin on väitetty. Meillä maksuliikenne hyvin suurelta osin tapahtuu pankkien välityksellä. Ruotsissa postisiirtoliike on paljon yleisempi. Nyt pankit saavat hoitaakseen koko tähän grynderiproblematiikkaan liittyvien turvajärjestelyjen kokonaisuuden. Jos meillä ajetaan pankeja alas sitä tahtia kuin on nyt tehty ja pannaan päteviä asiantuntijoita, pankin virkailijoita, työttömiksi, niin ei välttämättä selvitäkään enää tästä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että esityksen valiokuntakäsittely tulee sujumaan ripeästi ja että ne mahdolliset puutteet, mitä vielä esityksestä löydetään, korjataan ja että tämä lainsäädäntö saadaan mahdollisimman pian voimaan.

Ed. Linnainmaa merkitään läsnä olevaksi.

Ed. J u r v a : Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle laajan esityksen asunto-kauppalaiksi, joka koskee asunto-osakkeiden ja -osuuksien kauppaa sekä asunto-osakkeen ostajan taloudellisen ja oikeudellisen aseman suoja-

mista rakentamisvaiheessa. Lisäksi tämä lakiesitys muuttaa kuluttajavalituslautakunnasta annettua lakia siten, että lautakunta voi antaa ratkaisusuosituksia asuntokauppaa koskeviin riitaisuuksiin.

Tämä esitys on erittäin tervetullut lakiuudistus, sillä nykyisin asunnonostaja on aivan liian turvattomassa asemassa, kun otetaan huomioon asuntokaupan taloudellinen mittavuus tavallisen kansalaisen kannalta. Asunnon ostos on yksittäiselle kansalaiselle kaikkein suurin taloudellinen sijoitus, minkä hän koko elämänsä aikana yleensä tekee. Kyseessä on tavallisesti henkilöiden useiden vuosien työtulon suuruinen rahamäärä, jonka kokoon saamiseen tarvitaan vuosikausien kaikkien liikenevien rahavarojen sijoittaminen.

Tämän takia onkin ollut varsin leväperäistä yhteiskunnan taholta se, että asunnon ostajan asemaa ei tähän saakka ole riittävässä määrin lainsäädännöllisesti turvattu. On lukuisia sellaisia tapauksia, joissa asunnon ostaja on saattanut asunnossa olevien virheiden tai puutteellisen kaupankäynnin pätevyyden takia menettää huomattavia summia, tai hänelle on saattanut aiheutua merkittäviä ylimääräisiä kustannuksia asunnon asuttavaksi muuttamisessa. Tämän kaltainen epäonni ei saisi jäädä kenenkään yksittäisen asunnon ostajan huoleksi, vaan se tulisi estää lainsäädännöllisesti ja kustannusten tulisi koitua rakennuksen rakennuttajan tai myyjän harteille.

Yksittäinen asunnon ostaja on ollut varsin turvattomassa tilanteessa, sillä hänen ryhtyessään vaatimaan asunnon saattamista myyntihetkellä luvattuun kuntoon hän on törmännyt varsin ylivoimaisiin esteisiin. Asunnon rakentanut yritys tai sen myynyt taho kieltäytyy monesti myöntämästä asunnossa tai kiinteistössä olevia puutteita. Näitä on monesti ollut pakko ryhtyä vaatimaan jopa oikeusteitse, ja tästä on aiheutunut merkittäviä lisäkustannuksia, huomattavaa lisävaivaa ja ennen kaikkea epätietoisuutta asuntokaupan tulevasta kohtalosta.

Tämän takia pienempiä ostetuissa asunnoissa esiintyviä puutteita eivät kaikki asunnon ostajat edes viitsi ryhtyä ponnekkaasti peräämäänkään, sillä pelätään prosessin hankaluutta ja kalleutta. Tähän ongelmaan ovat voineet myös luottaa sellaiset epämääräiset rakentajayritykset, jotka ovat pyrkineet saamaan itselleen pelkästään maksimaalisen hyödyn piittaamatta asuntojen lopullisesta virheettömyydestä. Usein tällaisiin tapauksiin liittyy myös yritysten konkurssseja ja muita epäselvyyksiä, jotka käytännössä tekevät

lähes mahdottomaksi asunnon ostajan oikeuksien saamisen jälkikäteen.

On erittäin hyvä, että hallitus on saanut lopulta valmisteltua nyt käsittelyyn tulevan lakiesityksen, jossa asunnon kaupan liittyvät virheet kauppalakiin pohjautuvien säännösten mukaisesti olisi yksityiskohtaisesti määritelty. Laissa on huomioitu asianmukaiset säännösten vaatimukset sekä terveellisyys- ja turvallisuustaso ja myös rakennusmateriaalien asianmukaisuus ja työn ammattitaito ja huolellisuus. Lisäksi laissa huomioidaan myös myyjän antamat tai antamatta jättämät asuntokauppaan olennaisesti vaikuttavat tiedot. Olennaista on myös se, että virheistä johtuvia seuraamuksia on konkretisoitu. Tällaisia olisivat kauppahinnan maksusta pidättäytyminen, virheen korjaaminen tai korjauttaminen, hinnanalennus, kaupan purkautuminen sekä vahingonkorvaus. Nämä ovat jo huomattavasti nykyisiä mahdollisuuksia konkreettisempia ja ostajalle turvallisempia vaihtoehtoja.

Myös käytetyn asunnon kaupan osalta ostajan asema paranee nykyisessä laissa. Varsinkin tällä hetkellä yksityishenkilöiden välillä tapahtuneet käytetyn asunnon kaupat ovat varsinkin ilman välittäjää tehtäessä olleet riskialttiita, sillä myyjän vastuu ja ostajan oikeudet ovat olleet liian epämääräiset. Tämäkin tilanne tulee lain avulla paranemaan, joskin edelleenkin kahden yksittäisen henkilön välinen kauppa tulee olemaan välittäjän kautta tapahtunutta kauppaa riskialttiimpi. Nyt esitetyt myyjään kohdistuvat mahdolliset seuraamukset lienevät kuitenkin riittävä uhka sille, että myös yksityishenkilöiden välistä asuntokauppaa pystytään entistä luotettavammin tekemään, kun ostajalla on lain toteuduttua mahdollisuus erilaisin toimenpitein kaupan purkamiseen tai hyvityksen saamiseen.

Toivoa kuitenkin sopii, ettei tämä laki johda siihen, että lähinnä pankkien omistamat kiinteistönvälittäjät saavat käytännössä yksinoikeuden maassa tapahtuvaan asunto- ja kiinteistökauppaan. Tällä saattaa olla monia kielteisiä seuraamuksia, kuten esimerkiksi välityspalkkioiden kohoaminen ja tätä kautta heijastus asuntojen hinnan nousuun.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan nyt eduskunnan käsittelyyn tuleva asuntokauppaa koskeva lainsäädäntö tulisi viedä mahdollisimman nopeasti mutta kuitenkin huolellisesti perehtyen läpi eduskunnan valiokunta- ja täysistuntokäsittelyn. Lakia kaivataan kiireellisesti

vallitsevaan asunto- ja kiinteistökaupan ainakin puolivilliin tilanteeseen kuluttajan asemaa parantamaan. Laki tulee olemaan tarpeellinen myös sen takia, että odotettavissa on asunto- ja kiinteistökaupan kuumeneminen tulevina vuosina laman toivottavasti hieman hellittäessä ja asuntojen hankinta- ja vaihtopaineen lähtiessä purkautumaan.

Ed. Halonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Nikulan näkemykset gryndausten haitoista ja kaksoispanttauksista olivat kyllä hieman 70-luvun menneitä lumia ja jäitä. Tämä ongelma ei ole enää sen suuruinen tänä päivänä kuin oli aikaisemmin.

Pariin kohtaan kiinnittäisin huomiota. Ensimmäkin uusien asuntojen rakentamisessa maksuaikataulujen etupainotteisuus ja sen määrittäminen on varsin ongelmallista. Jos ne ovat kovin etupainotteisia ja jos ostaja huolellisesti huolehtii maksuvelvoitteistaan, saattaa käydä niin, että riski rakennusliikkeen konkurssista muodostuu kohtuuttomaksi. Rakennusliikkeen yleensä perustelevat etupainotteisuutta sillä, että on paljon muita kustannuksia, jotka eivät näy rakennuksen kohoamisessa, elementtien valmistaminen jne. Nämä ovat vähän epämääräisiä asioita, joista syntyy helposti riitaisuuksia. Maksuaikatauluihin pitäisi saada täsmällisempää määritystä, etteivät ne olisi hämärästi etupainotettuja.

Toinen asia rakentamisen jälkeisistä virheistä on ongelmallinen. On nimittäin olemassa ns. tavarantarkastajia — en ehkä muista oikein nimeä — jotka ovat puolivirallisia henkilöitä, jotka tarvittaessa arvioivat, onko rakennuksessa ja huoneistossa sellaisia vikoja kuin ostaja väittää. Minä väitän, että tavarantarkastajat ovat, jos en nyt sano ihan korruptoituja mutta ovat kuitenkin pikkasen kallellaan siihen suuntaan, missä iso raha liikkuu. Tällaiseen tavarantarkastusjärjestelmään, joka koskee huoneistoissa esiintyneitä vikoja, pitäisi saada elin, joka on objektiivinen ja puolueeton. Tällä hetkellä se ei sitä ole, ja se on suuri ongelma nimenomaan vikojen korjaamisessa ja niistä syntyvissä riidoissa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

11) Ed. Stenius-Kaukonen ym. lakialoite n:o 8 laiksi työsopimuslain 32 ja 54 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 12) asiasta.

Keskustelu jatkuu:

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen ei virkatehtävien vuoksi voi olla nyt omasta lakialoitteestaan keskustelemassa, mutta koska voin sanoa, että ed. Stenius-Kaukonen aloite, aivan kuten ed. Hassinkin aloite, on saanut taakseen hyvin laajan kannatuksen eduskunnassa, naisten ja myöskin useiden miesten kannatuksen, niin on hyvin tärkeää, että näistä käydään keskustelua.

Ed. Stenius-Kaukonen esittää lakialoitteensa, että työntekijöille annettaisiin oikeus kieltäytyä työskentelemästä ilman normaalia työasua, mikäli työnantaja esittää vaatimuksia työn suorittamisesta vähäpukuisena tai ilman vaatteita.

Mehän kaikki tiedämme, miten seksibisnes on lähtenyt maassamme viime vuosina kukoistukseen. Se alkoi topless-tarjoilijoista, sen jälkeen seksipuhelimet levisivät kulovalkean tavoin ympäri Suomea, aivan kuten topless-ravintolatkin, joita joka puolelle, pienillekin paikkakunnille perustettiin. Voi sanoa, että näiden jälkeen Suomessa rehottaa tällä hetkellä hyvin laaja naisia halventava ja aliarvioiva seksibisnes. Sille on siis tehtävä jotakin, arvoisa puhemies. On korkea aika, että Suomessa myös lainsäädännöllä puututaan näihin asioihin.

Norjassa on jo päädytty valmistelevaan uutta lainsäädäntöä, jossa mm. topless-työtehtävät tultaisiin kieltämään. Tämän kertoi viime syksyn seminaarissa tasa-arvoasiain valtuutettu Tuulikki Petäjäniemi.

Voi sanoa, että kun vielä pari vuotta sitten hotelli- ja ravintola-alan työntekijöiden liitto yritti kiinnittää huomiota topless-tarjoilijoiden asemaan ja siihen, että työsuojelullisesti ja inhimillisesti on kohtuutonta, että naisten edellytetään työskentelevän rinnat paljaina, yläosattomina, niin yhteiskunnassa ei tuntunut tulevan juurikaan tukea. Päinvastoin julkisessa sanassa ja muissa tiedotusvälineissä mieluusti haastatel-

tiin henkilöitä, jotka kertoivat positiivisia kokemuksia näistä ammasteista ja suhtautuivat siten asiaan myönteisesti. Monet vaikkuttajahenkilökin maassamme luulivat, että nimenomaan naiset itse haluaisivat näihin tehtäviin. Nyt viimeistään on käynyt ilmi se, että kyseessä ei suinkaan ole naisten aktiivinen hakeutuminen tällaisiin tehtäviin vaan hyvin usein ja useimmiten taustalla on naisten taloudellinen ahdinko ja hyvin useasti myös työttömyydestä johtuva epätoivo. On otettava vastaan jopa vastenmielistä työtä, työtä, jossa joutuu työskentelemään vähäpukaisena tai todellakin, niin kuin topless-tarjoilijat, rinnat paljaina.

Niistä sosiaalisista haitoista, joita tämän alueen työntekijät joutuvat useasti kokemaan, ei ole myöskään kovin paljon puhuttu, koska on aivan ymmärrettävää, että henkilöt, jotka ovat joutuneet kokemaan syrjintää, halveksuntaa ja vastaavaa, eivät kovin mielellään tule itse julkisuuteen. Mutta juuri hotelli- ja ravintola-alan henkilökunnan liiton työntekijät saavat jatkuvasti naisilta eri puolilta Suomea palautetta, jossa kerrotaan siitä arkisesta raadollisesta todellisuudesta, mikä tänä päivänä työelämässä on. He kertovat myös siitä, miten ravintolatyöntekijöiden työnhaku ravintoloihin on käynyt vaikeaksi, koska työpaikkailmoitukset ovat usein hyvin epäselviä. Näistä ilmoituksista ei aina käy selvälle, mitä työntekijältä edellytetään. On useita tapauksia, joissa työtä hakevalle tarjoilijalle on vasta työpaikkahaastattelussa käynyt ilmi, mistä todellisuudessa onkin kyse, eli kyse on seksityöstä tai vähäpukaisena työskentelystä. Kuitenkin on kohtuullista ja oikeudenmukaista edellyttää, että myös hotelli- ja ravintola-alalla työskentelevät voivat ja heillä on oikeus vaatia ihmisarvoisen työvaatetuksen käyttämistä.

Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen on myös aloitteessaan lähtenyt siitä, että mikäli työnantaja rikkoo näitä säädöksiä, aivan vastaavasti kuin muistakin työsopimuslain rikkomisista työnantaja tuomittaisiin sakkorangaistukseen. Tämä on mielestäni hyvin tärkeä asia.

Kaiken kaikkiaan, kuten ed. Hassinkin aloitteesta käy ilmi, naiset hyvin laajasti, eivät ainoastaan täällä eduskunnassa vaan koko yhteiskunnassa, ovat nyt liikkeellä nimenomaan, jotta lamaa ei käytetä tekosyynä, että naisten töistä tehdään yhä enemmän seksityöpaikkoja. Samaisessa seminaarissa, johon aikaisemmin viittasin, mm. työministeriön virkanainen kertoi niistä julkisuudessaakin olleista tiedoista, että työnantajat ovat olleet hakemassa mm. topless-pesulatyönte-

kijöitä, topless-autopesulanhoitajia, topless-patureita ja vastaavia. On todella syytä kysyä, että jos tähän suureen ongelmaan ei puututa, kuinka tämä leviää yhä useammille ja useammille aloille, joilla ei ole mitään tekemistä vähäpukaisena työskentelyn kanssa muuta kuin että halutaan sillä tavoin lisätä myyntiä. Kyseessähan nimenomaan ravintoloiden ja keskikaljakuppiloiden osalta on ollut se, että on haluttu lisätä myyntiä sillä ja on käytetty hädänalaisia naisia hyväksi. Voi vain kysyä, mikä näiden naisten kohtalo pitkän päälle on, koska todellakin näitä leimoja on heihin lyöty ja haittoja niin heille itselleen kuin heidän perheilleenkin ja lähiympäristölle on tullut. Monesti on myös käynyt niin, että näissä tehtävissä toimivien osalta työsuhteet ovat hyvin lyhyitä, koska tällaisissa työpaikoissa useasti asiakkaat haluavat vaihtelua, kyllästytään niihin naamoihin ja rintoihin, joita kuppiloissa on nähtävillä, joten myös työsuhteturvan kannalta nämä työpaikat ovat naisille varsin arveluttavia.

Arvoisa puhemies! Eduskunnassa kansainvälisenä naistenpäivänä valiokunnassa hyväksyttiin kaksi naisten kannalta hyvin merkittävää hallituksen lakiesitystä, toinen, jossa avioliitossa tapahtuva raiskaus kriminalisoidaan, ja sosiaalivaliokunnassa hyväksyttiin historiallinen laki siitä, että työnantajan kustannuksia äitiyslomalla olevien loma-ajan palkan osalta tasataan siten, että myös ne työnantajat, joiden työpaikat ovat hyvin miesvaltaisia, osallistuvat tulevaisuudessa naisvaltaisten alojen sosiaalikulustannusten tasaamiseen nimenomaan äitiysloman lomarahana osalta. Toivoisin myös, että nämä kaksi lakiesitystä tai edes jompikumpi niistä johtaisi eduskunnassa myönteiseen ratkaisuun.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Kuten ed. O. Ojalan puheenvuorosta jo kävi ilmi, sekä ed. Stenius-Kaukonen aloite että oma aloitteeni liittyvät Suomessa räjähdysmäisesti lisääntyneeseen seksibisnekseen ja erityisesti ns. topless-baareihin.

Seksi sinänsähän on ihana luomunautinto, jonka luonto tai Luoja, miten vain haluamme asian sanoa, on antanut meidän iloksemme. Se koskettaa jokaisen tunteita syvältä. Siksi seksuaalinen alistaminen ja seksillä alistaminen on erittäin haavoittavaa alistamista. Selkeää rajaa siihen, mikä on seksuaalista alistamista ja mikä ei, on hyvin vaikea vetää, koska osittain on kyse kulttuurisista tulkinnoista. Yksi esimerkki siitä, miten kulttuuriset tulkinnat muuttuvat, on asia, jonka ed. O. Ojalakin mainitsi puheenvuoros-

saan, eli se, että nyt on meneillään lakimuutos, joka muuttaisi myös avioliitossa tapahtuvan väkisinmakaamisen rikokseksi. Suureksi ilokseni lakivaliokunta on yksimielisesti hyväksynyt tämän hallituksen esityksen. Siinä on yksi esimerkki siitä, miten kulttuuriset käsitykset siitä, mikä on seksuaalista alistamista ja mikä on normaalia, muuttuvat. Näiden kulttuuristen tulkintojen ohella on aina kysymys myös siitä, miten kukin ihminen kokee erilaiset asiat.

Mitä tulee ns. topless-baareihin, niin paljain rinnat sinänsä eivät ainakaan minua loukkaa. Naisen rinnat ovat hyvä ja kaunis asia. En itse tuohdu siitä, jos joku tarjoilee rinnat paljaina. Oleellista on se, miten työntekijä itse kokee asian, kokeeko hän sen alistamiseksi vai ei. Sitä ei kukaan muu hänen puolestaan pysty sanomaan. Jos Suomessa ei olisi tällaista jättityöttömyyttä kuin on ja nimenomaan nuorten ikäluokkien työttömyyttä, niin olisi kanttia väittää, että topless-työ on vapaaehtoista. Mutta olosuhteissa, jotka nyt Suomessa vallitsevat, mielestäni ei ole realistista väittää, että tämä on vapaaehtoinen valinta. Kansanedustajana olen saanut nuorilta naisilta erittäin paljon senhenkistä palautetta, että on aivan sietämätöntä, kun vaatteet päällä ei saa töitä. Mielestäni nuorillakin naisilla pitää olla oikeus saada tehdä töitään vaatteet päällä silloin, kun he itse pitävät sitä tärkeänä. Siksi olen tehnyt lakialoitteen.

Ed. Stenius-Kaukosen lakialoite on ehdotus muutokseksi työsopimuslakiin. Olen oman aloitteeni sorvannut yhteistyössä entisen tasa-arvovaltuutetun, ryhmämme jäsenen Paavo Nikulan kanssa. Ryhdyimme keskustelemaan tästä asiasta joskus tammikuulla. Kysyin hänen mielipidettään siitä, kumpi olisi parempi, työsopimuslaki vai työturvallisuuslaki. Päädyimme siihen, että työturvallisuuslaissa on se etu työsopimuslakiin verrattuna, että työntekijällä on oikeus saada työsuojeluviranomaisilta apua silloin, kun työturvallisuuslakia rikotaan. Siksi sorvasimme muutosesityksen nimenomaan työturvallisuuslakiin.

Esityksemme on myös hiukan laaja-alaisempi kuin ed. Stenius-Kaukosen esitys, joka koskee pelkästään työvaatetusta. Me esitämme, että työntekijällä olisi oikeus kieltäytyä myös nöyryyttävistä työtehtävistä, jollaisina tulee kysymykseen esimerkiksi tarjoilijan ammatissa se, että tarjoilijalta edellytetään, että asiakkaiden annetaan kopeloida ja käpälöidä häntä. Mielestäni työntekijällä pitää olla oikeus kieltäytyä tällaisesta.

On aivan ilmeistä, että Suomeen on syntymässä yrittäjäryhmä, joka osoittaa suurta luovuutta keksiessään uusia tapoja, miten naispuolisia työntekijöitä voidaan vaatia alistumaan erilaisiin nöyryytyksiin. Yksi räikeimpiä on lehdistäkin kerrottu tapaus, jossa jo ennestään topless-tarjoilijana toiminutta naista vaadittiin lyhentämään hamettaan, ja kun hän ei sitä työnantajan mielestä lyhentänyt riittävästi, niin työnantaja lyhensi sen asiakkaiden nähdessä suurin piirtein niin sanottuun vesirajaan saakka ja sen jälkeen ryhtyi vielä vaatimaan, että työntekijä tekee töitä ilman alushousuja häpykarvat ajeltuina.

Tämä liittyy mielestäni myös yleisemmin siihen ilmiöön, joka tuntuu olevan vallalla Suomessa, että osa työnantajista käyttää lamaa hyväksien vaatien työntekijöiltä ja työtä hakevilta ihmisiltä alistumista erilaisiin nöyryytyksiin. Mielestäni eduskunnan ja valtiovalan ylipäättänsä pitäisi aivan selvästi ilmaista, että tämä ei käy.

Näillä perusteilla esitän, että työturvallisuuslakia muutettaisiin niin, että nöyryyttävistä työtehtävistä ja -asuista saa kieltäytyä. Ei minulla mitään sitäkään vastaan ole, jos eduskunta päätyisi kieltämään topless-baarit kokonaan, mutta mielestäni vähin, mitä pitäisi tehdä, on se, että annetaan ihmisille itselleen oikeus päättää, suostuvatko he tekemään töitä sellaisissa asuissa, jotka ovat paljastavampia kuin suomalaisessa yhteiskunnassa tällä hetkellä pidetään yleisesti normaalina.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Minä en ole asiantuntija näissä asioissa enkä ole käynyt Pikku Pietarissakaan tutustumassa, mutta ne, jotka ovat siellä käyneet, ainakin lehtikuvista päätellen ovat olleet varsin riemukkaissa olosuhteissa.

Minä olen aikanaan kiinnittänyt huomiota seksipuhelimiin, jotka olisi ehdottomasti kieltävä sikäli, että niiden kautta ryöstetään eläkeläisten ja hieman poikkeavien ihmisten rahat. Ne puhelinlaskut, 15 000 markkaa kuukaudessa, joista on eduskunnastakin joskus pyydetty apua kääntymään Pekka Vennamon puoleen, ovat juuri niitä maksuja. Tällä tavalla seksipuhelimet ovat todella ryöstöpuhelimia, ne pitäisi kieltää.

Kyllä kai voitaisiin kieltää nämäkin asiat, jotka näissä lakialoitteissa ovat olleet puheena. Mutta aloitteet ovat kovin ehdollisesti asetettuja. Näistä lakiesityksiä ei perusteta mihinkään toiseikkoihin, vaan puhutaan epäilyistä, huhuista, lehtijutuista jne. Ei ole minkäänlaista tietoa siitä, onko haastateltu ihmisiä, jotka ovat tällaisen

työpaikan ottaneet vastaan, siitä missä olosuhteissa he ovat ottaneet, minkälaisen pakon alaisena vai ovatko he olleet riemukkaita siitä, että ovat pitkästä jonosta päässeet tällaiseen työpaikkaan. Ei eduskunta voi tällaisia lakeja hyväksyä ilman, että suoritetaan perusteellinen tutkimus, mitkä ovat ne perusteet, millä tavalla henkilöt ovat tällaiseen työhön menneet. Nämä ovat aivan huuhaa-pohjalta. Ei ole suoritettu mitään tutkimusta, ed. O. Ojala, esimerkiksi siitä, kuka näistä naisista väittäisi, että hän on mennyt tiettyllä tavalla taloudellisen ahdingon vuoksi tällaiseen haluttomana ja joutunut toimimaan työnantajan pakon alaisena. Jos näin on, olen samaa mieltä, mutta lakeja ei säädetä huuhaan ja kuulopuheitten perusteella.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Tässä on tärkeästä asiasta kysymys, kun puhutaan siitä, onko ihmisten pakko alistua esimerkiksi tekemään työtä ilman vaatteita. Mielestäni tässä on kysymys laajemmastakin yleisestä moraalista ja yhteiskunnan arvostuksista, ei pelkästään näistä yksilöistä, toisin kuin ed. Aittoniemen mielestä, että jos on vapaata halua, niin antaa tehdä mitä vain. Kyllä meillä täytyy pohtia myös sitä, minkälaiseksi me tämän suomalaisen yhteiskunnan haluamme, pidämmekö me tärkeänä sitä, että meillä on korkea moraalii, vai annammeko mennä. (Ed. Aittoniemi: Nämä aloitteet eivät tarkoita moraalial!)

Mielestäni suomalaisten moraalial kuitenkin hyvin kuvaa se, että suomalaiset naiset eivät suostu ns. striptease-taiteilijoiksi tällä hetkellä, vaan noin 500 työlupaa on annettu ulkomailta tänne tuleville naisille. He ovat saaneet sen sillä perusteella juuri, että vaikka Suomessa on valtava työttömyys, niin juuri tälle alalle ei löydy työntekijöitä. Minun mielestäni se kuvaa hyvin sitä, että meidän moraalimme on edelleen korkea. Se on pidettävä korkeana, ja siitä syystä nämä lainsäädäntöehdotukset, joita edustajat Hassi ja Steenius-Kaukonen esittävät, ovat tärkeitä, että jos me emme muulla tavoin pysty vaikuttamaan näihin asioihin, niin on kiristettävä ehdottomasti lainsäädäntöä. Meidän on pidettävä huolta myös sosiaaliturvastamme niin, ettei Suomessa ole kenenkään pakko ryhtyä tämäntapaisiin töihin.

Ed. L o u e k o s k i : Herra puhemies! Olen ed. Tainan kanssa samaa mieltä siitä, että kyllä tässä koko asiavyyhdyssä on paljon laajemmasta moraalista asetelmasta kysymys, jossa alistetussa asemassa olevia kansalaisia alistetaan tä-

mänkaltaisen bisneksen uhreiksi. Minä olen hyvin skeptinen siinä suhteessa, mahtaisiko tilanne paljon muuttua, jos työturvallisuus- tai työsopimuslain jotakin kohtaa muutettaisiin. Muutetaan pois, mutta tämänkaltaisia yksittäisiä muutoksia voidaan kyllä kiertää monella tavalla, niin kuin aloitteentekijät hyvin tietävät.

Minä olen ihmetellyt ja mainitsin siitä äsken myös ed. Hassille, miksi te jätätte tasa-arvoministerin sivuun. Hänen nimenomaisena tehtävään on puuttua näihin tasa-arvokysymyksiin silloin, kun alistamisen kohteena on sukupuolen perusteella nainen. Hän ikään kuin sivusta seurailee, miten kehitys menee. Koko seksibisneksen nykyinen kärjistyminen on tapahtunut viimeksi nimitetyn tasa-arvoministerin aikana. Hänet täällä pitäisi saada vastaamaan mieluummin kuin esimerkiksi työturvallisuuslakia valmisteleva ministeri.

Ed. R a s k : Herra puhemies! Olen allekirjoittanut molemmat lakialoitteet sen tähden, että jotakin edes on tehtävä. Kun katsotaan sitä, mikä tähden tähän on ryhdytty, niin vaikka ed. Aittoniemi sanoi, ettei mitään ole tutkittu, kyllä aivan selvästi on ollut nähtävissä, että on kysymys siitä, että naisten hädänalaista taloudellista asemaa on hyväksikäytetty, kun on pantu ehdolle se, että saa työtä, jos riisuutuu riittävästi, missä on kysymys aivan selvästi henkisen työsuojelun laiminlyömisestä. Mielestäni on kyllä oikeus pidättäytyä ihmisarvoa alentavasta työstä. Jos on kysymys silmänruoan antamisesta tavallisen ruoan tarjoamisen sijasta, niin niitä ei saa sotkea keskenään.

Meidän nykyinen hallitusmuotommeikin sanoo, että työvoima on valtakunnan erikoisessa suojeluksessa. Kyllä silloin täytyy ajatella, että myös naisten työvoiman täytyy tässä suojeluksessa olla siltäkin osin, että voi tehdä ihmisarvoisesti tarjoilijan työtä. Meidän uudessa perusoikeusuudistuksessa meidän todetaan, että sukupuolten tasa-arvo yhteiskunnallisessa toiminnassa sekä työelämässä erityisesti työ- ja palvelussuhteen ehdoista määrättäessä turvataan laila. Toivon mukaan tämä asia kokonaisuudessaan korjataan, mutta kokonaiskorjauksen odotuksessa näiden lakialoitteiden hyväksyminen korjaa jossakin määrin tilannetta.

Ed. R ä t y : Arvoisa puhemies! Minä edustan tässä keskustelussa esittävää taidetta eli näyttelijän työtä. Minun mielestäni tilannehan on se, että alasti esiintyminen on toinen asia kuin se, että

sinua pyydetään esiintymään alasti saadaksesi leipää. Nythän suurin osa ulkomailta Suomeen tulleista esiintyvistä topless-tytöistä on ilmoittanut, että he eivät edes sukulaisilleen kerro, mitä työtä he täällä Suomessa tekevät. Toisin sanoen alastomuus myös heidän kulttuurissaan on erittäin hävettävä asia.

Itse näkisin niin, että alastomuutta taiteessa on aina käytetty erittäin vahvasti, niin näyttämötaiteessa, elokuvataiteessa kuin myös visuaalisessa taiteessa eli kuvataiteessa, kuvanveistossa. Niin kuin näemme myös tässä salissa, alastomuus on hyvin näkyvällä tavalla läsnä myös eduskunnassa. Siinä onkin kysymys, missä kulkee esiintyvän taiteilijan kohdalla se raja, otanko tehtävän vastaan, jossa täytyy esiintyä alasti. Olen tehnyt elokuvasopimuksen ensi kesän osalta, jossa minulla on yksi kohta, jossa minun täytyy näytellä alasti. Silloin tulee se moraalinen kysymys, otanko itse sen tehtävän vastaan vai ei. Viime kädessä työntekijät itse vastaavat siitä, esiintyvätkö alasti vai ei.

Mitä tulee Pikku Pietarissa esiintyviin tyttöihin, jotka 15 minuutin välein tulevat yläosatomissa pikkubikineissä kaljolasin viereen, niin minusta se kulttuuri meillä on aika nuorta, mutta sen ympärillä tapahtuva duuni tuo tähän maahan rikollisuutta jne. jne. Se on jo selvästi nähtävissä. Sen johdosta minusta lakialoitteet ovat hyviä, että tähän puututaan ja ankaralla kädellä.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Kun ed. Aittoniemi väitti, että lakialoitteet pohjautuisivat jotenkin ilmaan tai kuplaan tai että asioita ei olisi selvitetty, niin ed. Aittoniemi ei ole kyllä seurannut keskustelua, jota mm. täällä eduskunnassa on käyty erilaisissa seminaareissa, joissa ovat olleet varsin asiantuntevat tahot, mm. poliisi, työministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö. Aivan selvästi ne lähtökohdat, jotka ed. Stenius-Kaukosen ja ed. Hassin puheenvuoroissa tulevat esille, käyvät ilmi noista lakialoitteista ja niille löytyy katetta ja pohjaa. Emme me ole niitä omasta päästämme emmekä mistään moraalista aivoistamme hakenneet. Ne ovat totta.

Aivan kuten monet puhujat aikaisemmin ovat todenneet, minusta on aivan väärin lähteä moralisoimaan esimerkiksi niitä työntekijöitä, jotka työskentelevät näillä aloilla. Ylipäänsäkin keskustelussa, jota nyt seksibisneksen osalta käydään, täytyy välttää uusmoralismia ja leimaamista. Suomessa on tapahtunut 60-luvulta lähtien erittäin terveellinen seksuaalinen vapautuminen,

mutta sen eduskunnassakin huomaa, etteivät täälläkään kaikki ole valmiit keskustelemaan asioista silloin, kun ne liittyvät jotenkin seksuaalisuuteen tai seksuaalisuuden väärinkäyttöihin.

Lakialoitteet, kuten sanottu, ovat myös saman suuntaisia kuin muissa Pohjoismaissa on vireillä. Seksibisneksen leviäminen, sen raaiutuminen ja yhä enemmän naisten käyttö sillä tavoin, että naiset eivät todellakaan voi itse valita sitä vaan he ovat pakotettuja ottamaan näitä töitä vastaan, on kansainvälinen ilmiö, pohjoismainen ilmiö, mutta joka puolella on reagoitu. Eikö ole aivan luonnollista, että nimenomaan Pohjoismaat pyrkisivät tässäkin olemaan edelläkävijöitä?

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi kaipasi tutkimusta aiheesta. Tiedän toki ed. Aittoniemen kollegana, että meille kansanedustajille tulee aika paljon postia, erilaisia selvityksiä ja muistioita suuret määrät. Itse ainakin olen huomannut vastaanottaneeni postin joukossa tasa-arvoasiain neuvottelukunnan tekemiä selvityksiä seksibisneksistä. Sosiaalivaliokunta on järjestänyt aiheesta yhden kuulemisen, jossa asiantuntijat selvittivät tilannetta. Sen lisäksi tasa-arvoasiain neuvottelukunta on myös eduskunnan tiloissa järjestänyt aiheesta seminaarin. Mikäli ed. Aittoniemi todella on aiheesta kiinnostunut, voin toimittaa tasa-arvoasiain neuvottelukunnan uusimman selvityksen siitä.

Myös Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto on aihetta selvittänyt. Tiedän, että ed. Stenius-Kaukosen aloitteen takana on myös alan työntekijöiden ammattiliitossa suoritettua pohdintaa. Minuun kansanedustajana ovat ottaneet yhteyttä suoraan henkilökohtaisesti useat nuoret naiset, jotka ovat erittäin ahdistuneita siitä, että nuorelle naiselle ei tunnu olevan tarjolla juuri muunlaista työtä kuin topless-työtä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kun ed. Taina sanoi, että yhteiskunnan sosiaaliturva tulee pitää sellaisena, että naisten ei ole pakko mennä tällaisiin töihin, olen täsmälleen samaa mieltä, ja yhteiskunnan tilanne muutenkin. Mutta kuka sitä sosiaaliturvaa on ollut ajamassa, ellei ed. Tainan edustama puolue kokoomus ja te yhtenä osana sosiaalivaliokunnassa? Nämä ovat sellaisia puheita. Pitäisi olla näin ja pitäisi olla noin.

Myös siitä olen samaa mieltä, että jos katsootaan yleisen moraalin kannalta, en minä hyväksy. Minä olen suhteellisen välinpitämätön tähän

asiaan, mutta olen valmis kieltämään toplessbaarit, jos ne rikkovat yleistä moraalia. Minä pelkistin vastaväitteeni siihen, että minä en ole nähnyt, ed. Hassi, yhtään ainutta tutkimusta, jossa on ihmisiltä, jotka ovat töissä näissä baareissa, kysytty, millä motiiveilla he ovat menneet, miten heitä on pakotettu ja tällä tavalla. Jos jotkin tasa-arvohuuhaakomiteat jotakin miettivät asiaa kysymättä itse näiltä henkilöiltä, minä en anna mitään arvoa sellaisille. Ne ovat ilmassa olevia ajatuksia. Mutta jos pannaan toimeksi kysely kaikilta tällaisilta henkilöiltä, kutsutaan erikseen ja annetaan vilpittömästi ilman nimeä sanoa se, miten hän on joutunut työhön, silloin minä alan uskoa. Jos on tapahtunut alistamista, siihen löytyy rikoslaista pykälätkin, linnaanhan täytyy pistää sellaiset alistajat. Mutta ei ilmassa olevien huuhaaperusteiden mukaan voida lakeja ruveta tekemään ennen kuin asia tutkitaan, onko näin vai ei. Se kysytään niiltä, jotka ovat kohteina.

Ed. A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies! Eivät tasa-arvoasiat mitään huuhaa-asioita ole. Ne ovat minusta erittäin tärkeitä, ehkä tärkeimpiä asioita, joista salissa puhutaan.

Asiassa ei ole tietenkään kysymys taiteesta. Sillä ei ole mitään tekemistä taiteen kanssa. Tässä on kysymys ihmisten, naisten alistamisesta ja pakottamisesta toimintaan, joka on heidän ihmisarvoaan loukkaavaa.

Ei myöskään ole kysymys moralisoinnista, kun tällainen lainsäädäntö tehdään. On kyse siitä, että jos haluamme muuttaa ihmisten näkemyksiä, ihmisten mielipiteitä ja asenteita näissä kysymyksissä, silloin kaikki kokemukset osoittavat, että nopein ja paras tapa muuttaa näitä asenteita on ensin muuttaa lainsäädäntö järkevään suuntaan. Sen jälkeen tulevat nämä asenteet ja näkemykset sen mukaan. Tämä koskee seksuaalilainsäädäntöä Suomessa parinkymmen vuoden ajalta aivan selvästi. On aivan turha uskoa, että asenteet muuttuisivat itsestään. Silloin kun jokin asia on laissa selvästi kielletty ja perusteltu, nämä asiat aika pian sen jälkeen yleisesti hyväksytään ja omaksutaan myös normeina, jolloin tämä toiminta ei sillä tavalla enää voi jatkua.

Mielestäni kyseessä on harvinaisen kannatettava lakimuutos, jolla ei ole mitään tekemistä moralismin kanssa. Ei tämä tietenkään näitä asioita ja lieveilmiöitä poista nopeasti, mutta tässä on ainakin puitteet järkevämmälle toiminnalle.

Ed. R i m m i : Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukosen lakialoite samoin kuin ed. Hassin lakialoite ovat enemmän kuin tiiviisti kiinni ajassa, joka tällä hetkellä on. Nämä lakialoitteet ymmärtääkseni on tehty nimenomaan siitä hätähuudosta johtuen, kun yksittäiset työntekijät ja myös alan ammattiliitto ja liiton jäsenet laajasti ovat ottaneet yhteyttä kansanedustajiin. On valitettavaa se, että ed. Stenius-Kaukonen virkamatkansa vuoksi ei ole nyt paikalla keskustelemassa niistä asioista, joiden vuoksi häneen erittäin paljon on otettu yhteyttä ja varmasti meihin moniin muihinkin.

Ed. Aittoniemi kysyi, onko näyttöä siitä, että on pakotettu. Työntekijät lähettävät kirjeitä eivätkä uskalla kertoa edes nimeänsä kirjeessä, minkälaisiin toimenpiteisiin heitä varsinaisen topless-tarjoilun lisäksi on pakotettu, verhojen takaiseen toimintaan. Kun kysytään sitten sitä, uskaltavatko he kertoa, eivät he välttämättä uskalla kertoa julkisesti, koska pelkäävät työpaikkansa puolesta.

Olemme tulleet asiassa sellaiseen tilanteeseen, joka mielestäni tarvitsee hyvin nopeita toimenpiteitä. Kansanedustajilla ja eduskunnalla on asiassa mielestäni erittäin suuri vastuu saattaa lainsäädäntö nyt sille tasolle, että tällainen toiminta ei ole Suomessa mahdollista.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi jo suvaitsin häipyä paikalta. Hänelle olisin vain todennut, että ei ainakaan minulla ole mitään sitä vastaan, jos vaikka poliisit pantaisiin tekemään aiheesta tutkimusta, mikäli tasa-arvoasiain neuvottelukunnan teettämät tutkimukset eivät ed. Aittoniemelle kelpaa.

Lisäksi haluaisin ihmetellä sitä, että ainakaan täälläpäin salia näköjään ei ole minun aloitettani jaettu pöydille, ed. Stenius-Kaukosen aloite tosin löytyy. Mutta molemmista löytyy mustaa valkoisella perusteluja asialle.

Ed. V i l j a m a : Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroni, kun kuulin, että ed. Aittoniemi ehdotti, että ilman nimiä tehtäisiin tutkimus. Olen kiinnittänyt huomiota siihen, että kun seksityöntekijöitä haastatellaan, he aina haluavatkin esiintyä ilman nimeä. Kun linja-autonkuljettajaa tai poliisia haastatellaan, hänellä on sekä etu- että sukunimi, mutta kun seksityöntekijää haastatellaan, hän on vain tyttö Anne tai Ilona, eli minusta asiaan liittyy määrätynlainen häpeä myös tätä ammattia ja työtä kohtaan, mikä puhuu puolestaan.

Yhteiskunnassa katsotaan nyt esitetyllä lainsäädännöllä ja tulevalla lainsäädännöllä, mikä on nk. hyvän tavan mukainen toiminta ja raja. Se ei ole nyt varmasti tällä alueella ihan selkeä, ja siinä mielessä on todella hyvä, että lakialoitteet on tehty.

Mitä tulee poliisin aktiivisuuteen, toivoisin, että poliisi tekisi työnsä eikä lähtisi mahdollisesti tutkimusalueelle laajemmin tutkimuksia ja kartoituksia tekemään. Mutta esimerkiksi Jyväskylässä, kun kaksi rikosilmoitusta on puheena olevaan toimintaan liittyen tehty, lehtitietojen mukaan poliisit eivät pidä sitä arvojärjestyksessä mitenkään merkittävänä. Listoilla hännillä ovat nämä sitten, kun he käyvät asiaa eteenpäin viemään.

Minusta kansanedustajan moraaliin kuuluu tilannetta selkeyttää eikä antaa luisua Suomen mihin vain. Ei työttömyyttäkään keinolla millä hyvänsä ole viisasta hoitaa.

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa herra puhemies! Haluaisin itse asiassa jatkaa samaa keskustelua ja todeta vastauksena ed. Aittoniemelle: Kyseessä ei voi olla sellainen lähtökohta, että työttömyydellä tai joillakin muilla konsteilla tällainen sallitaan, vaan tähän on rakenteellinen, paljon syvempi kysymys ja nimenomaan kysymys ihmisten välisestä tasa-arvosta, yhteiskunnan rakenteista ja arvomaailmasta sekä myös siitä, millä tavalla yhteiskunta suhtautuu kaikkiin jäseniinsä, suhtautuuko se tasapuolisesti, tasa-arvoisesti vai alistaen joitakin jäseniänsä. Kyse on myös ennen kaikkea ihmisoikeuksista.

Mielestäni ei voida lähteä siitä, että penätään joitakin tutkimustuloksia seksityöntekijöiltä. Jos muutamat ihmiset ovat erilaisista tilanteista tai olosuhteista ajautuneet tekemään tällaista työtä, sehän ei missään nimessä voi olla lainsäädännön lähtökohta, vaan nimenomaan lainsäädännön pohjana täytyy olla, kuten aikaisemmin ed. Anderssonkin jo mainitsi, yleisesti hyväksytyt tietyt pelisäännöt yhteiskunnassa, ja yksi tärkeä niistä on ihmisoikeudet ja tasa-arvo.

Ed. R ä t y : Arvoisa puhemies! Toteaisin vain ed. Anderssonille sen, että edellisessä puheenvuorossani käsitelin alastomuuden käyttöä yleensä työssä ja varsinkin taiteessa ja taiteen palveluksessa. Varsin hyvin tiedän, että topless-tyttöjen toiminnan, prostituutitoiminnan sekä sen yhteydessä tehtävän työn alastomuuteen liittyvät aivan syvät ja laajat moraaliset kysymyk-

set. Se vastuu, joka meillä täytyy olla näistä kysymyksistä, merkitsee luonnollisesti sitä, että mahdollisimman hyvin lainsäädännöllä pystymme ehkäisemään prostituution ja siihen liittyvän huumeainerikollisuuden ja yleensä väkivaltarikollisuuden ja mafioiden tulon tähän maahan.

Minä siis tähdennän vain sitä, että ravintoiloissa tai klubeissa, missä me itse kukin aina vietämme välillä vapaa-aikaa ja käymme viihtymässä showsitysten muodossa niin ulkomailla kuin nyt jo Suomessa, alastomuuden käyttö osana illan menyyttä kuuluu osana kulttuuriin. Se mielestäni täytyy nähdä hyvin selkeänä. Alastomuuden käyttö niin teatteriesityksissä kuin kaikessa muussakin taiteessa on yksi väline, jolla ilmaistaan asioita. Siihen minä nimenomaan puutu.

Aivan sama koskee ed. Anderssonin omaa kirjallista tuotantoa. Totta kai siellä myös alastomuus ja seksuaalisuus ovat olemassa. Se, mikä on sitten bisnestä ja mikä on rikollista toimintaa, on meidän kaikkien tiedossa, ja siihen meidän täytyy ennen kaikkea paneutua, miten sitä saadaan poistettua tästä maasta.

Ed. A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle totean vain, että hän tietää varmaan rikostutkijana, että ihminen, joka on ahdingossa, joka elää alistettuna, kun häneltä kysytään asioita, toimii juuri niin, ettei hän kerro, ei pysty, ei halua, ei voi kertoa ahdingostaan, vaan silloin hän sanoo yleensä, että kaikki on hyvin, kaikki on ok ja hän tekee aivan omasta tahdostaan, vaikka ei näin olisikaan. Tämä on varmaan myös ed. Aittoniemen tiedossa, että näin nämä mekanismit toimivat.

Sitten heitto siitä, että kieltolalikaan ei toiminut Suomessa, on mielestäni aika huono. Jos lainsäädäntö koetaan järkeväksi ja hyväksyttäväksi lainsäädäntö, silloin se vaikuttaa. Aika hyvän esimerkin sain juuri, kun kävin Tukholmassa alkuvuikolla. Siellä tuli tieto, että tupakanpolto Ruotsissa on yhdessä vuodessa vähentynyt 23 prosenttia. Tähän ilmeisesti vaikuttaa moni asia, mutta kyllä tähän vaikuttaa hyvin keskeisesti tiukennettu tupakkalainsäädäntö, tietysti valitus myös. Mutta yleinen näkemys tupakoinnin haitallisuudesta on saanut jalansijaa ihmisten tietoisuudessa, ja näin se toimii. Tämä on hyvin konkreettinen esimerkki siitä, miten hyvä lainsäädäntö johtaa toivottuun tulokseen. 23 prosenttia, joka neljäs tupakoitsija on vuoden sisällä lopettanut tupakoinnin, se on aika huomattavaa, mm. minä.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Kyllä tupakkamiehet pian loppuvat, kun heistä tehdään lainsuojattomia. Toisin sanoen jos vaikka metsäpuskasta näkyy tielle, että siellä joku vetää tupakkaa, niin siitä tulee vankeusrangaistus, sillä sillä tavalla tupakointi vähenee. Mutta se on toinen asia.

Minä vielä pelkistän näkemykseni, että se menisi kaaliin paremmin. Minä hyväksyn yleisten moraalikäsitteiden perusteella tämän toiminnan kieltämisen, ei siinä mitään. Mutta minä haluan myös puolustaa yksilön vapautta. Toisin sanoen eduskunta ei mene lailla kieltämään sellaista toimintaa, joka ei ole rikollista ja jossa yksilön vapautta ei ole loukattu. Meidän täytyy kysyä kaililta topless-tarjoilijoilta heidän motiivinsa, onko heitä pakotettu tai alistettu vai ovatko he mielekkäästi siihen ryhtyneet. Kun kerran tämä ei ole laitonta toimintaa, emme me voi eduskunnassa pelkästään ajatuksellisten toimintojen, huhupuheiden, lehtijuttujen ja tämän tyyppisten aiheiden perusteella ryhtyä säättämään lakia, joka loukkaa yksilön vapautta. Minä yritin nyt vielä pelkistää. Tämän enempää minä en puhu, nyt minä lähden tästä Tampereelle vaimoa katsomaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työasiainvaliokuntaan.

12) Ed. Hassin ym. lakialoite n:o 9 laiksi työturvallisuuslain 9 c §:n muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työasiainvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon:

13) Lakivaliokunnan mietintö n:o 4 (HE 365/1992 vp)

14) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 1 (HE 12)

15) Talousvaliokunnan mietintö n:o 8 (A 1)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 14.18.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

